ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑ ΠΡΟΣΟΜΟΙΩΣΗΣ
ΤΜΗΜΑΤΑ Γ΄ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΑΡΧΑΙΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ
ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ: 09-03-2024

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ, Ἠθικά Νικομάχεια Β1, 1-4, 1103a14-b2

Διττῆς δὴ τῆς ἀρετῆς οὔσης, τῆς μὲν διανοητικῆς τῆς δὲ ἠθικῆς, ἡ μὲν διανοητικὴ τὸ πλεῖον ἐκ διδασκαλίας ἔχει καὶ τὴν γένεσιν καὶ τὴν αὔξησιν, διόπερ ἐμπειρίας δεῖται καὶ χρόνου, ἡ δ' ἠθικὴ ἐξ ἔθους περιγίνεται, ὅθεν καὶ τοὔνομα ἔσχηκε μικρὸν παρεκκλῖνον ἀπὸ τοῦ ἔθους. Ἐξ οὗ καὶ δῆλον ὅτι οὐδεμία τῶν ἠθικῶν ἀρετῶν φύσει ἡμῖν ἐγγίνεται· οὐθὲν γὰρ τῶν φύσει ὄντων ἄλλως ἐθίζεται, οἷον ὁ λίθος φύσει κάτω φερόμενος οὐκ ἂν ἐθισθείη ἄνω φέρεσθαι, οὐδ' ἂν μυριάκις αὐτὸν ἐθίζῃ τις ἄνω ῥιπτῶν, οὐδὲ τὸ πῦρ κάτω, οὐδ' ἄλλο οὐδὲν τῶν ἄλλως πεφυκότων ἄλλως ἂν ἐθισθείη. Οὔτ' ἄρα φύσει οὔτε παρὰ φύσιν ἐγγίνονται αἱ ἀρεταί, ἀλλὰ πεφυκόσι μὲν ἡμῖν δέξασθαι αὐτάς, τελειουμένοις δὲ διὰ τοῦ ἔθους.
Ἔτι ὅσα μὲν φύσει ἡμῖν παραγίνεται, τὰς δυνάμεις τούτων πρότερον κομιζόμεθα, ὕστερον δὲ τὰς ἐνεργείας ἀποδίδομεν (ὅπερ ἐπὶ τῶν αἰσθήσεων δῆλον· οὐ γὰρ ἐκ τοῦ πολλάκις ἰδεῖν ἢ πολλάκις ἀκοῦσαι τὰς αἰσθήσεις ἐλάβομεν, ἀλλ' ἀνάπαλιν ἔχοντες ἐχρησάμεθα, οὐ χρησάμενοι ἔσχομεν)· τὰς δ' ἀρετὰς λαμβάνομεν ἐνεργήσαντες πρότερον, ὥσπερ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων τεχνῶν· ἃ γὰρ δεῖ μαθόντας ποιεῖν, ταῦτα ποιοῦντες μανθάνομεν, οἷον οἰκοδομοῦντες οἰκοδόμοι γίνονται καὶ κιθαρίζοντες κιθαρισταί· οὕτω δὴ καὶ τὰ μὲν δίκαια πράττοντες δίκαιοι γινόμεθα, τὰ δὲ σώφρονα σώφρονες, τὰ δ' ἀνδρεῖα ἀνδρεῖοι.

Α1. Να γράψετε τον αριθμό που αντιστοιχεί σε καθεμιά από τις παρακάτω περιόδους λόγου και δίπλα σε αυτό την λέξη **«Σωστό»**, αν είναι σωστή, ή τη λέξη **«Λάθος»**, αν είναι λανθασμένη, με βάση το αρχαίο κείμενο, παραθέτοντας το χωρίο στο οποίο στηρίξατε την απάντησή σας.

1. Ο Αριστοτέλης συνδέει την απόκτηση των ηθικών αρετών και τη διδασκαλία.
2. Η φύση δεν παίζει ρόλο στη διαμόρφωση των ηθικών αρετών.
3. Ο άνθρωπος φτάνει στην ηθική του τελείωση μέσω του εθισμού.
4. Τις αρετές τις αποκτούμε όπως ακριβώς και τις τέχνες.

5. Τα πράγματα που πρέπει πρώτα να τα μάθουμε προτού αρχίσουμε να τα κάνουμε, τα μαθαίνουμε κάνοντάς τα.

Μονάδες 10

Β1. α. Διττῆς δὴ τῆς ἀρετῆς οὔσης. . . διὰ τοῦ ἔθους : Ποια είναι η βασική θέση του Αριστοτέλη για την ηθική αρετή και με ποια στοιχεία τεκμηριώνει τη θέση αυτή στο παραπάνω απόπασμα;

Μονάδες 7

β. Να εντοπίσετε με χωρία από τη δεύτερη παράγραφο του κειμένου τα βασικά **εκφραστικά μέσα** (αντιθέσεις, αναλογίες, παραδείγματα) που χρησιμοποιούνται για την ενίσχυση του επιχειρήματος του Αριστοτέλη.

Μονάδες 3

Β2. Παράλληλο κείμενο: Θουκυδίδου Ἱστορίαι. ΙΙ, 40, 4 – 5

Και στην διάθεσή μας («τὰ ἐς ἀρετὴν») απέναντι στους ξένους διαφέρομε απ᾽ τους πολλούς, γιατί αποκτούμε φίλους ευεργετώντας τους και όχι περιμένοντας από αυτούς κάποιο καλό. Η φιλία του ευεργέτη είναι πιο σταθερή, γιατί προσπαθεί να διατηρήσει τον δεσμό του με τον άλλο, ενώ εκείνος που χρωστάει χάρη είναι λιγότερο πρόθυμος, θεωρώντας την ευγνωμοσύνη του σαν χρέος κι όχι σαν αίσθημα. Μόνοι εμείς σκορπούμε απλόχερα τις ευεργεσίες μας, όχι από συμφεροντολογικούς υπολογισμούς, αλλά από φιλελεύθερη γενναιοδωρία.

Και είπα τα περισσότερα που είχα να πω, γιατί αυτών που κείτονται εδώ και των ομοίων τους η ανδρεία εστόλισε την πολιτεία με όσα εγώ, υμνώντας την, είπα πως έχει. Λίγοι είναι οι Έλληνες που δεν είναι, σαν τους γενναίους αυτούς, κατώτεροι από τον έπαινο που τους γίνεται. Νομίζω πως ο θάνατός τους και φανέρωσε και απαθανάτισε την ανδρεία τους. Αν σε άλλα φανερωθεί κανείς κάπως κατώτερος, όμως πεθαίνοντας για την πατρίδα αποκτά το δικαίωμα να κρίνεται μόνο για την παλικαριά του. Όλοι μαζί, στην κοινή τους προσπάθεια, ωφέλησαν περισσότερο απ᾽ ό,τι ίσως έβλαψε ο καθένας χωριστά στην ατομική του ζωή.

Μετάφραση, Άγγ. Βλάχος

Ο Περικλής στον Επιτάφιο κλείνοντας την κύρια πρόθεση του λόγου του χρησιμοποιεί την έννοια αρετή , όχι με την ευρύτητα του αριστοτελικού όρου, αλλά με το ηθικό περιεχόμενο της ευεργετικής δύναμης που φανερώνεται στις σχέσεις των ανθρώπων. Νομίζετε ότι υπάρχουν κοινά σημεία ανάμεσα στους λόγους του Περικλή και στην άποψη του Αριστοτέλη όσον αφορά στη σχέση ηθικής πράξης και ηθικής αρετής; Να στηρίξετε τις απόψεις σας σε χωρία των δύο κειμένων.

Μονάδες 10

Β3. Να γράψετε τον αριθμό που αντιστοιχεί σε καθεμία από τις παρακάτω περιόδους λόγου και δίπλα σε αυτό τη λέξη «Σωστό», αν είναι σωστή, ή τη λέξη «Λάθος», αν είναι λανθασμένη.

1. Ο Αριστοτέλης συνθέτει το σημαντικότερο μέρος των Πολιτικών του κατά την πρώτη διαμονή του στην Αθήνα.
2. Ο Ηράκλειτος υποστήριζε ότι «ἦθος ἀνθρῴπω δαίμων».
3. Για τους αρχαίους Έλληνες η αρετή του ανθρώπου ως ιδιώτη διέφερε από την αρετή του ανθρώπου ως πολίτη.
4. Απαραίτητη προϋπόθεση για να φτάσει ο άνθρωπος στην ευδαιμονία είναι η κατάκτηση της αρετής.
5. Ο πατέρας του Αριστοτέλη λεγόταν Νικόμαχος και ήταν στρατηγός στην αυλή του Φιλίππου.

Μονάδες 10

Β4. Να γράψετε δύο ομόρριζες λέξεις της νέας ελληνικής γλώσσας, απλές ή σύνθετες, για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου: **πλεῖον, πεφυκόσι, κομιζόμεθα, ἔχοντες, λαμβάνομεν.**

Μονάδες 10

ΣΠΟΥΔΗ

Γ.ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

ΔΗΜΟΣΘΕΝΟΥΣ , ΚΑΤΑ ΑΡΙΣΤΟΓΕΙΤΟΝΟΣ Β΄1-4

Στο παρακάτω απόσπασμα ο ρήτορας θεωρεί επιτακτική την ανάγκη να επιβάλλεται αυστηρότερη τιμωρία στους άρχοντες παρά στους απλούς πολίτες.

δεῖ δ’ ὑμᾶς ἅπαντας μὲν ἀπείργειν καὶ **κωλύειν** τοὺς παρανομοῦντας, πολὺ δὲ μάλιστα τοὺς ἐν ταῖς ἀρχαῖς ὄντας καὶ τοὺς πολιτευομένους· διὰ γὰρ τούτους τὰ κοινὰ καὶ βλάπτεσθαι πέφυκεν, ἐὰν ὦσι φαῦλοι, καὶ τὰ μέγιστα πάλιν ὠφελεῖσθαι, ἐὰν ὦσιν ἐπιεικεῖς καὶ θέλωσιν ἐμμένειν **τοῖς νόμοις**. ὡς ἐὰν ἅπαξ δῶτε τοῖς ὑπὲρ τῶν κοινῶν ἐγχειροῦσί τι πράττειν τὸ παρανομεῖν καὶ καταφρονεῖν τῶν ὡρισμένων δικαίων, ἀναγκαῖόν ἐστιν ἅπαντας ἀπολαύειν τοὺς μετέχοντας τῆς πόλεως. ὥσπερ γὰρ τῶν ἐν ταῖς ναυσὶν ἁμαρτημάτων **ἃ** συμβαίνει περὶ τοὺς πλοῦς, ὅταν μὲν τῶν ναυτῶν τις ἁμάρτῃ, βραχεῖαν τὴν βλάβην ἤνεγκεν, ὅταν δ’ ὁ κυβερνήτης ἀποσφαλῇ,κοινὴν τὴν ἀτυχίαν ἅπασι τοῖς ἐμπλέουσι παρεσκεύασεν, ὡσαύτως τὰ μὲν **τῶν ἰδιωτῶν** ἁμαρτήματα οὐκ εἰς τὸ πλῆθος, εἰς δ’ αὐτοὺς ἤνεγκε τὰς βλάβας, τὰ δὲ τῶν ἀρχόντων καὶπολιτευομένων εἰς ἅπαντας ἀφικνεῖται. διὸ καὶ τὰς τιμωρίας ὁ Σόλων τοῖς μὲν ἰδιώταις ἐποίησε βραδείας, ταῖς δ’ ἀρχαῖς καὶ τοῖς δημαγωγοῖς ταχείας, ὑπολαμβάνων τοῖς μὲν ἐνδέχεσθαι καὶ παρὰ τὸν χρόνον τὸ δίκαιον λαβεῖν, **τοῖς δ’** οὐκ ἐνεῖναι περιμεῖναι· τὸ γὰρ τιμωρησόμενον οὐχ ὑπέσται τῆς πολιτείας καταλυθείσης.

οὐχ ὑπέσται: δεν θα επιβληθεί.

Γ1.Να μεταφράσετε το παρακάτω απόσπασμα: «**ὥσπερ γὰρ τῶν ἐν ταῖς ναυσὶν ἁμαρτημάτων … οὐκ ἐνεῖναι περιμεῖναι·».**

Μονάδες 20

Γ2.Πώς πρέπει να φέρονται οι Αθηναίοι στους πολιτικούς που παρανομούν, σύμφωνα με το παραπάνω κείμενο και γιατί;

Μονάδες 10

Γ3α. «ὥσπερ γὰρ τῶν ἐν ταῖς ναυσὶν ἁμαρτημάτων ἃ συμβαίνει περὶ τοὺς πλοῦς, ὅταν μὲν τῶν ναυτῶν τις ἁμάρτῃ, βραχεῖαν τὴν βλάβην ἤνεγκεν»:Να μεταφέρετε όλους τους υπογραμμισμένους τύπους - όπου βρίσκονται - στον άλλο αριθμό (μονάδες 4).Στη συνέχεια το επίθετο να το μεταφέρετε - όπου βρίσκεται - στον συγκριτικό βαθμό (μονάδα 1).

Γ3β.«**ὡς ἐὰν ἅπαξ δῶτε τοῖς ὑπὲρ τῶν κοινῶν ἐγχειροῦσί τι πράττειν τὸ παρανομεῖν καὶ καταφρονεῖν τῶν ὡρισμένων δικαίων, ἀναγκαῖόν ἐστιν ἅπαντας ἀπολαύειν τοὺς μετέχοντας τῆς πόλεως**.»:Να εντοπίσετε έναν ρηματικό τύπο που ανήκει σε ρήμα β΄συζυγίας και να γράψετε το β΄ενικό πρόσωπο της προστακτικής στον χρόνο και στη φωνή που βρίσκεται (μονάδα 1).**τοὺς μετέχοντας**: Να γράψετε το γ΄ενικό πρόσωπο της ευκτικής του αορίστου β΄στη μέση φωνή (μονάδα 1).

Γ3γ.«**τὸ γὰρ τιμωρησόμενον οὐχ ὑπέσται τῆς πολιτείας καταλυθείσης.**»:Να μεταφέρετε τους ρηματικούς τύπους – όπου βρίσκονται – στον ενεστώτα της ίδιας φωνής (μονάδες 3).

Μονάδες 10

Γ4α.Να χαρακτηρίσετε συντακτικά τους υπογραμμισμένους τύπους του κειμένου (μονάδες 5).

Γ4β.«ἐὰν ἅπαξ δῶτε τοῖς ὑπὲρ τῶν κοινῶν ἐγχειροῦσί τι πράττειν τὸ παρανομεῖν καὶ καταφρονεῖν τῶν ὡρισμένων δικαίων, ἀναγκαῖόν ἐστιν ἅπαντας ἀπολαύειν τοὺς μετέχοντας τῆς πόλεως.»:Να μεταφέρετε το παραπάνω απόσπασμα στον πλάγιο λόγο (με όλους τους δυνατούς τρόπους) με εξάρτηση από τη φράση:

Οὗτος εἶπεν τούτοις

(μονάδες 5).

Μονάδες 10

ΣΠΟΥΔΗ